YOZGAT BÜYÜKİNCİRLİ KÖYÜ KÖY ODALARI

G.Aybegüm ERSOY [1]

ÖZ

Köy odaları, genellikle köyün merkezine yakın yerlerde, köye dışarıdan gelen insanların konaklamaları ve köy halkının da bir araya gelerek sohbet edip vakit geçirmeleri için yapılmış yapılardır.İncelenen odalar Büyükincirli köyünde yer alan Tatargilin Köy odası, Şevkenin Hasan'ın Köy odası ve Şehrinin Ali'nin Köy odasıdır. Odalar da malzeme olarak kerpiç, tuğla ve taş malzeme kullanılmıştır. Plan tek katlı olarak oturma odası, ahır-atlık kısmı ve aralık kısmından meydana gelmektedir. 3 odada da karşımıza köy odalarının en önemli unsurlarından olan ocak kısmı çıkmaktadır. Tatargilin oda ve Şevkenin Hasan'ın odasında ise ocağın yanları yüklük denilen ahşap dolaplarla kaplanmıştır. Süsleme ögesi olarak Tatargilin oda ve Şevkenin Hasan'ın odasında çiçeklik ya da lambalık denilen kısımları dışında hiçbir süsleme öğesine rastlanmamaktadır. Çalışmanın amacı günümüzde sayısı oldukça azalan, teknolojinin ilerlemesiyle önemini yitiren köy odalarını ve köy odalarının geleneklerini gelecek kuşaklara aktarmaktadır. Yozgat Büyükincirli'de yer alan köy odalarının seçilmesinin sebebi ise daha önce bu konu hakkında herhangi bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Yozgat Büyükincirli Köyü'nde yer alan 3 köy odası öncelikle yerinde incelenmiş, fotoğraflanmış, şuan ki sahipleri ve köy halkından çeşitli bilgiler toplanarak tarihlendirilmeye çalışılmıştır. Daha sonra yapısal bilgileri, planı, cephe özellikleri, süslemesi ve günümüzdeki durumları hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak bakıldığında odalar bugüne kadar tahrip olmuş durumda olsa da günümüze kadar ulaşmıştır. Ancak artık günden güne değişen şartlarla, insanların ilerleyen teknolojiye ayak uydurmaları ile birlikte bu gelenekte terkedilmeye başlanmıştır. Yapılar artık köy odası olarak kullanılmaktan çok depo haline getirilmiş, tüm köy halkının toplandığı ve dışardan gelen misafirlerin özenle ağırlandığı yerler olmaktan çıkıp önemini yitirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Köy odaları, Yozgat, Büyükincirli Köyü, halk mimarisi,

[1] Sanat Tarihi Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi, e mail: guleraybegum(at)hotmail.com

VILLAGE CHAMBERS IN BÜYÜKİNCİRLİ VILLAGE, YOZGAT

ABSTRACT

Village chambers, which are generally located in the vicinity of a village centre are built for outsiders to lodge and for villagers to meet and spend time conversing.Located in Büyükincirli Village, the village chambers examined in this study are Tatargilin, Şevkeninin Hasan'ın and Şehrinin Ali'nin. Mudbrick, brick and stone were used as materials in the village chambers. The one-floored plan consists of a living room, stable division for horses and a hallway. We come across a furnace, one of the most important parts of village chambers, in all of these three chambers. In the Tatargilin and Şevkenin Hasan'ın chambers, the side walls of the furnaces are furnished with wooden cabinets called *yüklük.* There are no decorative elements except the parts called flower stand or lamp stand in Tatargilin and Şevkenin Hasan'ın chambers.The aim of this study is to transfer the traditions of village chambers, which have recently decreased in number and lost significance due to technological developments, to next generations. The village chambers in Büyükincirli Village in Yozgat were particularly chosen in the study as there have been no other studies conducted on this topic before.Primarily, the three village chambers in Yozgat Büyükincirli Village were examined on-site, photographed and dated by collecting information from the present owners and the villagers. Then, the data on their construction, plan, frontage, decoration and present conditions were presented.In conclusion, despite being damaged, the chambers have survived until now. Nevertheless, the tradition of village chambers seems to be abandoned with today's changing conditions and modernization. Rather than gathering villagers together and hosting guests, the chambers have lost their significance and are mostly used as storerooms at present.

Keywords: Village chambers, Yozgat, Büyükincirli Village, Public architecture**.**

1.GİRİŞ

Köy odası yolcuların misafir edilip, her türlü ihtiyaçlarının karşılandığı günümüzde de az sayıda olsa da varlığını sürdüren yapılardır.

Yapıların genel özelliklerine bakıldığında, her birinin ayrı bir ismi bulunur ve bu isimleri de köy odalarını yaptıran sülalelerden ve kişilerden alırlardı. Genellikle geceyi geçirmek için bir oda, misafirin hayvanlarının barınması içinde ahır ve samanlığın bulunduğu toplam iki mekândan oluşmaktadır. Odalar özellikle radyo ve televizyonun olmadığı dönemlerde köy erkeklerinin toplanıp vakit geçirdikleri yerlerdir. Genelde bu odalarda sülale geçmişleri, köyün sorunları, ülkeye ilişkin meseleler gibi konular konuşulurdu. Köy odalarında sohbet dışında yüzük oyunu, süpürge oyunu gibi çeşitli şaka ve oyunların da yapıldığı bilinmektedir

Ayrıca odalarda bir oturma adabı da bulunurdu. Köyün yaşlıları genelde orta kısımda, gençleri ise ayaklık denilen kapıya yakın yerlerde otururdu. Genelde oturma kısımları ise minderle desteklenen sırt kısmında yastıklar bulunan sedirler şeklindeydi.

Köy odaları Anadolu'nun hemen her köşesinde karşımıza çıktığı gibi Yozgat'a bağlı köylerin çoğunda da bulunmaktadır. Ancak bu köy odalarının bazıları ya günümüze ulaşmamış ya da harap haldedir. İncelenen odalar Yozgat'ın Büyükincirli köyünde yer almaktadır. Köy, Yozgat Merkez ilçesine 25 km uzaklıkta, Osmanpaşa bucağı içerisinde yer alır. 70 hanenin bulunduğu köye nüfusa kayıtlı 375 kişi vardır (Yozgat İl Yıllığı, 1991: 79)

Türk kültürünün konukseverliğini en iyi şekilde yansıtan yapılardan olan köy odaları günümüzde önemini oldukça yitirmiş ve ne yazık ki eski köy odaları da gereken özenle korunmadığı için yok olmaya mahkum edilmiştir.

2.ODALAR

2.1.Tatargilin Oda:

Tanım: Tatargilin Odası, Yozgat Büyükincirli köyünün merkezine yakındır. Odayı yaptıran ailenin evine bitişik olarak yaptırılmıştır. Günümüzde oldukça tahrip olmuş durumdadır (Resim 1). Halen depo olarak kullanılan odanın ilk sahibi Avni Barlas, son sahibi ise Nuri Barlas'tır. Köy odası Nuri Barlas'tan alınan bilgiye göre 1940 yılında inşa edilmiştir.

Yapısal Bilgiler:

Kat Durumu: Yapı tek katlı olarak inşa edilmiştir.

Malzeme: Yapı kerpiç tuğla ve taş malzemelidir.

Plan: Yapı oda+ atlık+ aralıktan oluşan 2 odalı bir plana sahiptir (Çizim 1).

Cepheler: Güney cephesinin batı ucundaki ahşap tek kanatlı kapı, aralık kısmına girişi sağlamaktadır. (Resim 2). Güney cephede odanın yer aldığı kısım ise oldukça tahrip olmuş durumdadır. Odanın şuan ki sahibi Nuri Barlas'tan alınan bilgiye göre ise odanın güney duvarındaki 2 adet mazgal pencere varmış. Ancak günümüzde bu duvar tamamen yıkılmıştır (Resim 3).Kuzey cephe düz duvar şeklindedir. Yapı batı cepheden odanın sahibinin evine bitişiktir. (Resim 4). Doğu cephe de ise iki adet mazgal pencere vardır. (Resim 5).

Örtü Düzeni: Yapı düz toprak damlıdır. Tavanı ise kirişlemesi alttandır (Resim 6).

İç Mekân: Odanın kuzey duvarında ocak bulunmaktadır. Ancak günümüzde oldukça tahrip olmuş durumdadır. Ocağın iki tarafında ise ahşap dolap ve yüklükler vardır. Dolapların ocağın yanındaki kısımlarında ise lambalıklar yer almaktadır (Resim 7). Odanın batı duvarında ise aralık kısmına açılan tek kanatlı ahşap bir kapı ve ahşap küçük bir pencere açıklığı ve aralık kısmından odaya geçişi sağlayan kapının altında taş sahanlıksız düz bir merdiven bulunmaktadır. (Resim 8)

Süsleme: Yapıda süsleme bulunmamaktadır.

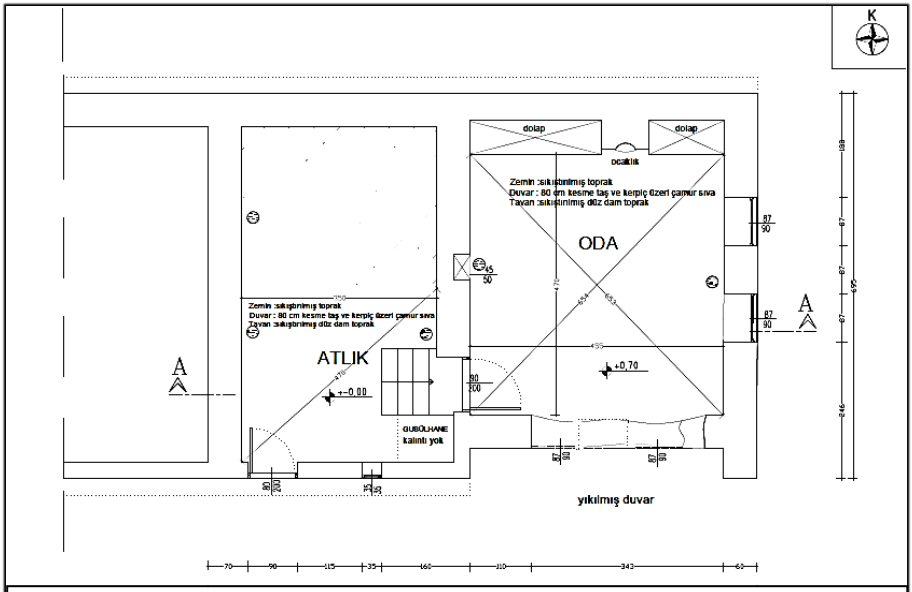

Çizim 1[1]: Tatargilin Oda Planı

Resim 1. Tatargilin oda genel görünüş

Resim 2. Aralık kısmı ve giriş kapısı

Resim 3. Tatargilin oda güney cephesi

Resim 4. Tatargilin oda kuzey ve batı cephe

Resim 5. Tatargilin oda doğu cephe

Resim 6. Tatargilin oda tavan

Resim 7. Tatargilin oda kuzey duvar

Resim 8. Tatargilin oda batı duvar

2.2.Şevkenin Hasan'ın Köy Odası:

Tanım: Şevkenin Hasan'ın köy odası, Yozgat Büyükincirli köyünün merkezine yakın bir yere inşa edilmiştir. Şuan depo olan yapı, güney yönden odayı yaptıran ailenin evine bitişiktir. İlk sahibi Şevke Caner, şimdiki sahibi ise Halil Caner'dir. Köy odası, Halil Caner'e göre 1950 yılında yapılmıştır (Resim 9).

Yapısal Bilgiler:

Kat Durumu: Yapı tek katlıdır.

Malzeme: Yapı kerpiç tuğla ve taş malzemeden inşa edilmiştir.

Plan: Yapı oda+ atlık+ aralıktan oluşan 2 odalı bir plana sahiptir (Çizim 2).

Cepheler: Güney cephe düz duvar şeklinde olup odanın sahibinin evine bitişiktir.(Resim 10). Kuzey cephe ise 2 adet mazgal pencerelidir (Resim 11). Batı

cephede ise aralık kısmından sokağa açılan ahşap, tek kanatlı, bölüntüsüz bir kapı ve 1 adet mazgal pencere bulunur (Resim 12). Doğu cephe ise düz duvardır (Resim 13).

Örtü Düzeni: Yapı kırma çatı ile örtülüdür. Çatı 4 eğimlidir. Tavanı ise kirişlemesi alttandır (Resim 14).

İç Mekân: Ocak doğu duvarda yer alıp iki tarafında ise ahşap yüklükler bulunmaktadır (Resim 15). Odanın güney duvarında ise odaya girişi sağlayan tek kanatlı, ahşap bir kapı bulunmaktadır (Resim 16).

Süsleme: Yapıda süsleme bulunmamaktadır.

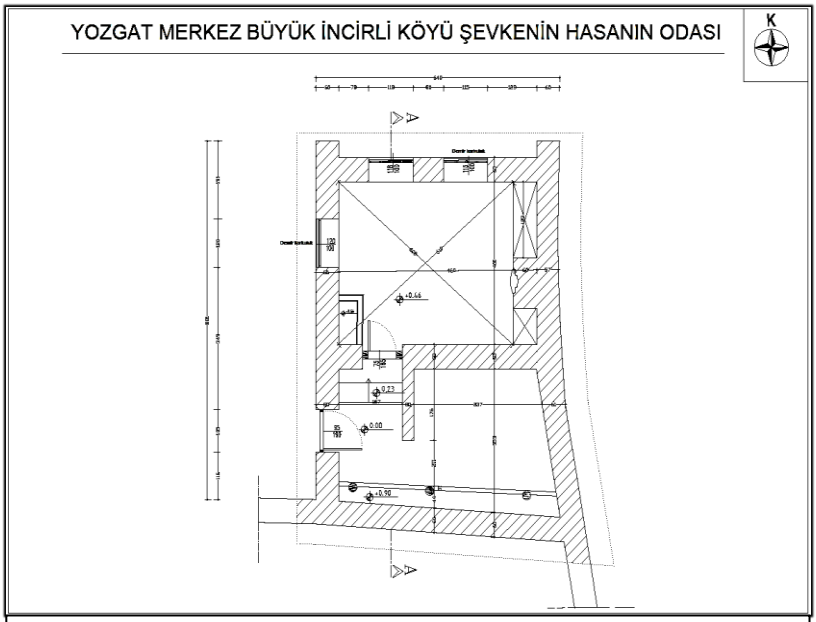

Çizim 2: Şevkenin Hasan'ın Oda Planı

Resim 9. Ş. Hasan'ın odası genel görünüş

Resim 10. Ş. Hasan'ın odası güney cephesi

Resim 11. Ş.Hasan'ın odası kuzey cephesi

Resim 12. Ş.Hasan'ın odası batı cephesi

Resim 13. Ş.Hasan'ın odası doğu cephesi

Resim 14. Ş.Hasan'ın odası tavan kısmı

Resim 15. Ş.Hasan'ın odası ocak ve yüklük kısmı

Resim 16. Ş.Hasan'ın odası güney duvardaki kapı

2.3.Şehrinin Ali'nin Köy Odası:

Tanım: Şehrinin Ali'nin köy odası, Yozgat Büyükincirli köyünün merkezine yakındır. Yapının şimdiki sahibi Abidin İlksoy evinin tandır odasına doğu cepheden

bitişiktir. Günümüzde depo olarak kullanılan oda, Abidin İlksoy'dan alınan bilgiye göre 1955 tarihlidir (Resim 17).

Yapısal Bilgiler:

Kat Durumu: Yapı tek katlıdır.

Malzeme: Kerpiç, tuğla ve taş malzemelidir.

Plan: Yapı oda+ atlık+ aralıktan oluşan 2 odalı bir plana sahiptir (Çizim 3).

Cepheler: Güney cephe düz duvardır. (Resim 18).Kuzey cephede güney cephe gibi düz duvar şeklinde bahçe kapısına bitişiktir (Resim 19). Batı cephenin doğu ucuna bitişik sokağa açılan ahşap, tek kanatlı, bölüntüsüz kapı ve 2 adet mazgal pencere bulunur (Resim 20). Doğu cephe ise tandır evine bitişik düz duvardır (Resim 21).

Örtü Düzeni: Yapı düz toprak dam ile örtülüdür. Tavanı ise kirişlemesi alttandır (Resim 22).

İç Mekân: Ahşap, tek kanatlı, bölüntüsüz kapı ise güney duvardadır (Resim 23). Odanın batı duvarında abdesthane bulunmaktadır (Resim 24).

Süsleme: Yapıda süsleme bulunmamaktadır.

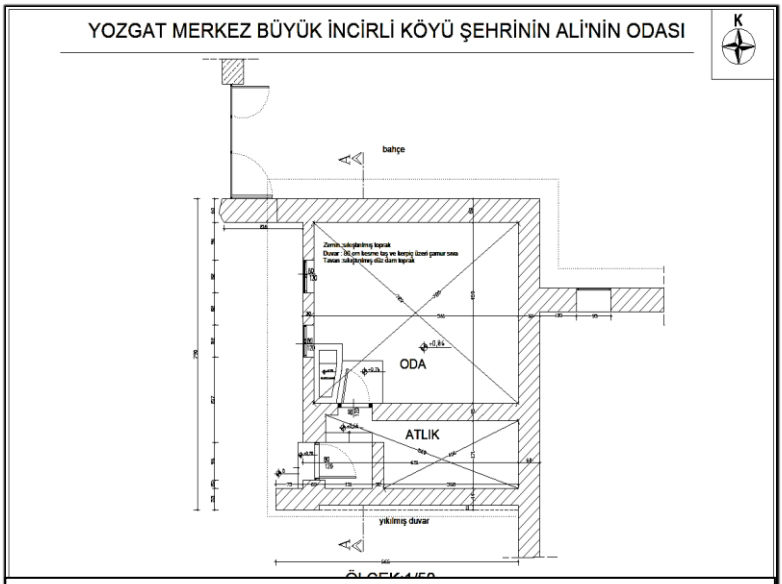

Çizim 3: Şehrinin Ali'nin Oda Planı

Resim 17. Ş.Ali'nin odası genel görünüş

Resim 18. Ş. Ali'nin odası güney cephe

Resim 19. Ş. Ali'nin odası kuzey cephe

Resim 20. Ş. Ali'nin odası batı cephe

Resim 21. Ş. Ali'nin odası kuzey ve tandır odasına bitişik doğu cephe

Resim 22. Ş. Ali'nin odası tavan kısmı

Resim 23. Ş. Ali'nin oda kapısı

Resim 24. Ş. Ali'nin odası abdestlik kısmı

3.KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

Köy odaları Türkiye'nin her bölgesinde karşımıza çıkan, Türklerin konukseverliğini yansıtan yapılardandır. Köyde yaşayan insanların toplanıp köy sorunlarını konuştuğu, sohbet ettikleri ve çeşitli oyunlarla vakitlerini geçirdiği yerlerdir. Köy halkının dışında, köye dışardan gelen insanların konuklama amacıyla kullandığı da bilinmektedir. Günümüzde ise oldukça az sayıda kalan köy odaları, Türk geleneğini yansıtmaları bakımından oldukça önemlidir.

Köy odaları yapısal bilgiler, malzeme, plan, cephe elemanları, örtü sistemi başlıkları altında önce kendi aralarında daha sonra da İç Anadolu'da ve diğer bölgelerde yer alan köy odaları ile karşılaştırılmıştır. Ancak köy odaları hakkında kaynaklar kısıtlı olduğu için köy odaları dışında köy evleri ile de karşılaştırılmıştır.

3.1.Yapısal Bilgiler

Kat Durumu: Büyükincirli köyünde yer alan 3 köy odası da tek katlı olarak inşa edilmiştir. Köydeki evlerin de tek katlı oluşuyla uyumludur.

İç Anadolu'da yer alan köy odaları genelde tek ve iki katlı yapılardır. Konya, Afyon ve Çorum'da çoğunlukla iki katlı yapılar bulunurken az da olsa tek kat yapılar da vardır. Kayseri, Sivas ve Sorgun'da ise tek katlı yapılar daha fazladır. (Karpuz, 2012: 461) Yozgat Sorgun'daki Akif Arısoy köy odası, Ataklar köy odası, Ethem Baran köy

odası ve Kadılı Yusuf Ağa'nın köy odası(Karpuz,2012:458,459) ; Konya Başarkavak Hacı Mustafa'nın Köy odası, Pancarlı'nın Köy odası(Karpuz, 2000: 324,330.) Büyükincirli'deki 3 köy odasına benzer şekilde tek katlı yapılardır.

Doğu Karadeniz'de yer alan evlerin çoğu iki katlı yapılardır. Bodrum katı ahır, tavan arası ise samanlık olarak değerlendirilmektedir. (Özgüner, 1970: 45) Artvin, Rize ve Trabzon örneklerine bakıldığında Büyükincirli'deki yapılarla kat olarak benzerlik görülmez.

Doğu ve Güneydoğu'daki evler ve odaları genelde tek ve iki katlı olarak karşımıza çıkarken az da olsa üç katlı yapılarda görülmektedir. Diyarbakır'daki evlerin çoğunluğunu iki katlı evler oluştururken tek katlı evlerde bulunmaktadır. (Özyılmaz, 2007: 131) Ahlat'ta ki Nuri Işık evi de tek katlı bir ev olarak inşa edilmiştir (Karakuş, 2008: 26). Adıyaman'da yer alan Hasan Erol köy odası tek katlı bir yapı olarak (Bayhan, 2003: 141) Büyükincirli'de ki köy odaları gibidir. Erzurum'da bulunan Ali Bayram evi tek katlı inşa edilmiştir (Karpuz, 1984: 62). Büyükincirli'deki odalara tek katlı olması bakımından benzerdir.

Ege bölgesinde yer alan Kuşadası evleri iki katlı ve tek katlı yapılardan oluşup, iki katlı yapılarda zemin kat günlük kullanım alanı olarak mutfak, kiler gibi bölümleri kapsarken üst katta başoda ve diğer odalar bulunmaktadır (Güler, 1996: 21).

Malzeme: Büyükincirli köyünde yer alan 3 köy odasında inşa malzemesi olarak kerpiç malzeme alt kısımlarında ise moloz taş kullanılmıştır.

İç Anadolu da yapılar çoğunlukla kerpiç malzemeden inşa edilmiştir. Taş duvarların üzeri de kerpiçle sıvanan yapılarda bulunmaktadır. Yozgat Sorgun'da yer alan Ethem Baran, Kadılı Yusuf Ağa'nın köy odalarında yapı malzemesi olarak taş, (Karpuz, 2012: 459). Konya'da yer alan Başarkavak Hacı Mustafa'nın odasında yapı malzemesi kerpiç malzeme, Pancarlı'nın köy odasında ise taş temel üzerine kerpiç yığma kullanılmıştır (Karpuz, 2000: 330). Beypazarı evlerinde genel olarak yapılarda dış cephede taş, ahşap ve kerpiç malzemelidir. Kerpiç daha çok eski yapılarda görülür(Terzi, 2001: 46).

Doğu Karadeniz evlerinde ise dış cephede malzeme olarak çoğunlukla ahşap yığma malzeme kullanılır(Özgüner, 1970: 11).Bölgelerde kullanılan malzeme farkı sebebiyle Yozgat'ta ahşap yığma malzemeli odalar karşımıza çıkmamaktadır

Doğu ve Güneydoğu Anadolu da yapı malzemesi olarak karşımıza kerpiç, taş ve az da olsa ahşap çıkmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yapı malzemesi olarak çoğunlukla taş kullanılmıştır. Kalkerin bölgede bol bulunması ve işlemeye elverişli

olması sebebiyle tercih edilmiştir. Yığma sistemle inşa edilen evlerde yüzeyleri kesme taş araları dolgu duvar örgü sistemi uygulanmıştır (Atacan, 1996: 42). Elazığ evlerinin cephelerinde malzeme olarak karşımıza ahşap, kerpiç ve taş malzeme çıkmaktadır(Yünkül, 2005: 85).Diyarbakır'da geleneksel evlerin çoğu yığma yapılar olup yörede bolca bulunan bazalt adı verilen taştan yapılar inşa edilmiştir. (Özyılmaz, 2007: 130) Bozpınar Köyünde yer alan evlerde ise dış cephelerde yığma kerpiç malzemelidir (Aksoy, 2009: 18).Adıyaman'da yer alan Abdurrahman Dağcı Evi'nde güneye bakan ana cephenin köşelerinde ve kapının çevresinde ki düzgün kesme taş diğer yerler de ise kerpiç ve ahşap malzeme kullanılmıştır (Bayhan, 2003: 141). Kullanılan kerpiç malzeme Büyükincirli'deki malzemeyle benzerlik gösterirken diğer malzemelere bölgesel farklılıklardan dolayı ayrılmaktadır.

3.2.Plan:

Plan Tipi: Büyükincirli'de yer alan 3 köy odasında da Yapı oda+atlık+aralıktan oluşan 2 odalı bir plan uygulanmıştır.

Oda Tanımı: Odalara aralık kısmında girilir. Aralık kısmı ahır-atlık kısmı ile esas oda olan oturma odasını birbirine bağlamaktadır. Esas oda olan oturma odaları oldukça sade, gösterişsiz, işleve yönelik yapılmışlardır. Oda içerisinde yüklük denilen ahşap dolap, ocak ve abdestlik kısımları yer almaktadır. Şehrinin Ali'nin odası hariç diğer 2 odada yüklük ve dolap bulunur. Tatargilin odada yer alan dolabın yan kısımlarında lambalık ya da çiçeklik denilen kısımlar yer almaktadır. Ahır- atlık kısımları ise hem köye gelen misafirlerin hayvanları için, hem de köy odasının sahibinin kullanılabileceği şekilde ahşap direklerle aralık kısmında ayrılmış şekilde yapılmıştır.

İç Anadolu'da yer alan köy odaları incelendiğinde, esas oda ana bölüm olarak inşa edilirken yardımcı ola mekânlarda ahır, atlık ve samanlık gibi bölümlerdir. İçlerinde çiçeklik ve abdestlik bölümleri bulunur. Odanın en önemli elemanlarından biri de ocaklardır. (Karpuz, 2012: 460- 461) Beypazarı evlerinde oda tiplerine baktığımızda genel olarak odalarda genellikle pencere yönünün tam karşısında yüklük yer almaktadır. Yüklüklerde lambalık ya da çiçeklik denilen kısımlarda bulunur(Terzi,2001: 23). Bu özellikleri bakımından Tatargilin oda ve Şevkenin Hasan'ın odasına benzerlikler göstermektedir.

Elazığ evlerinde yer alan odalar ise Türk evi odalarına uygun olarak makat, abdestlik dolap elemanlarının hepsine ya da birkaçına sahip şekildedir(Yünkül, 2005: 26). Makat sedirler yöresel olarak verilen bir diğer isimdir. Büyükincirli'deki odalar şuan depo olarak kullanıldığından dolayı makat yani sedir kısımları bulunmamaktadır. Ancak daha önce olduğu, köy halkı tarafından bilinmektedir.

Erzurum'da yer alan Ali Bayram evi küçük bir ailenin ikametine uygun şekilde inşa edilen ev, dar bir aralıktan başodaya geçilir. Bu avludan sonra ikinci bir aralıktan tandırevi ve ahır bölümüne geçilir (Karpuz, 1984: 62,63) Ali Bayram evi oda+ aralık+ ahır+ tandır evi şeklinde inşa edilmesi bakımından Büyükincirli'de yer alan köy odalarına benzemektedir. Özellikle Şehrinin Ali'nin Odası da köyde yer alan evlerden birine ait olan tandır evine bitişik olarak inşa edilmesi bakımından Ali Bayram'ın evine benzer şekildedir.

3.3.Cephe Özellikleri:

Dış Cephe: Dış cephelerde üç odada benzer şekilde pencere ve kapı açıklıkları vardır. Farklı cephelerde yer alsa da kapı ve pencere açıklıkları birbirine oldukça benzer şekildedir. Yapılar genel de başka yapılara bitişik olarak yapıldıklarından ve ahır atlık kısmı aralık kısmı ile bitişik inşa edildiği genelde bu cepheler diğer yapılarla bitişiktir.

İç Cephe: Odalarda iç cephe elemanları olarak ocak, kapı, pencere karşımıza çıkmaktadır.

Ocak: Büyükincirli'de incelediğimiz 3 köy odasında iç cephe de en önemli unsurlardan birisi ocaklardır. Alçı malzemeden yapılan, 3 köy odasında da ocak kuzey duvarda yer almaktadır. Tatargilin oda ve Şevkenin Hasan'ın odasında ocağın iki yanı tamamen dolapla kaplıdır.

İç Anadolu'da yer alan evlerde en önemli unsurlar birisi ocaklardır. Gerek evlerde gerek köy odalarında alçı malzemeli alçıların kullanıldığı bilinmektedir. Ankara evlerinde de mimari bütünlüğü sağlamak ve ısınma amacı ile esas odalar da alçı malzemeli ocaklar kullanılmaktadır (Akok, 1951: 8). Büyükincirli'de yer alan köy odalarında da alçı ocak bulunmaktadır. Beypazarı evlerinde ocaklar genellikle mutfak kısımlarında yemek yapmak için kullanılmıştır. Odalarda ocak bulunmamaktadır. Isınma ihtiyacı soba ile karşılanır (Terzi, 2001: 35). Büyükincirli'deki köy odalarında ise ayrı bir mutfak kısmı bulunmadığı için ocaklar oturma odası denilen esas oda içerisindedir.

Güneydoğu Anadolu bölgesinde Geleneksel Türk Evleri'nde ki odaların vazgeçilmez öğeleri olan sedir ve ocak Gaziantep ve Urfa evlerinde bulunmadığını görmekteyiz. Odalarda ısıma tandır ve mangallar kullanılarak yapılmıştır (Atacan. 1996: 80).

Kapı: İç cephede karşımıza çıkan bir diğer önemli unsur ise odadan aralık kısmına açılan kapılardır. Bu kapılar ahır kısmı ve dış kapı ile oturma odasını birbirine bağlayan kapılar olması bakımından önemli bir iç mekân elemanıdır. Bu kapılar ahşap

malzemeli tek kanatlı ve bölüntüsüzdür. Tatargilin odada batı, Şevkenin Hasan'ın ve Şehrinin Ali'nin odasında ise doğu duvarda yer almaktadır.

Klasik Hayatlı Evde oda kapısı oda eksenine yerleştirilmez ve geleneksel örnekler hemen her zaman tek kanatlıdır.(Kuban, 1995: 125) Büyükincirli'de köy odalarında da kapılar geleneksek mimariye uygun tek katlıdır.

Pencere: Pencereler ise köy odalarının mimari özelliklerine uygun olarak oldukça sade, ahşap ve tek kanatlı olarak yapılmışlardır. Tatargilin odasında doğu duvarda iki, batı duvarda bir ve köy halkında edinilen bilgiler göre şuan yıkık durumda olan güney duvarda da iki tane penceresi vardı. Şevkenin Hasan'ın köy odasında ise güney duvarda bir, batı duvarda iki pencere, Şehrinin Ali'nin köy odasında ise güney duvarda da iki penceresi bulunmaktadır. Pencereler benzer şekilde genelde ahşap malzemeli ve mazgallıdır.

İç Anadolu'da yer alan diğer odalarda benzer şekilde en az 2 en fazla 4 pencereli olarak yapılmıştır. Büyükincirli ise bu geleneğe uygundur. Sorgun'da yer alan Akif Arısoy, Ataklar, Ethem Baran ve Kadılı Yusuf Ağanın odalarında genel olarak duvarlarda benzer şekilde pencereler ve geçiş alanına açılan kapılar bulunmaktadır(Karpuz, 2012: 459). Konya'da yer alan Hacı Mustafa ağanın odasında da batı duvarda iki pencere yer almaktadır (Karpuz, 2000: 330).

3.4.Örtü Sistemi: Tatargilin köy odası ve Şehrinin Ali'nin köy odası toprak üstü dam, Şevkenin Hasan'ın köy odası ise toprak üstü damlı olup sonradan beşik çatı ile örtülmüştür. Üçünde de tavan ahşap malzemeli ve kirişlemesi alttandır.

Toprak örtülü düz çatılar, Ege bölgesinin bazı kesimlerinde, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu'nun bazı bölgelerinde yaygındır. Damların yapılışları yöresel çeşitlilik gösterir(Altun, 2008: 204).

İç Anadolu örneklerinden Yozgat Sorgun'da yer alan Akif Arısoy ve Ethem Baran Köy odası düz toprak dam, Ataklar köy odası ise üst kısmı düz toprak dam üzeri kırma çatılıdır. Tavan ise ahşaptandır (Karpuz, 2012: 458). Yozgat'a bağlı diğer köylerdeki odalarda hemen hemen aynı malzemelidir. Kayseri'nin Akkışla ilçesinde yer alan İmamların köy odası kalın taş duvarlara sahip olup düz toprak damlıdır (Karpuz, 2012: 459) . Konya Gökyurt'ta yer alan İsmigilin köy odası, Nakıpların köy odası toprak üstü düz damlı, tavan ise ahşap malzemeli kirişlemesi alttandır(Bozkurt, 2016: 201).Zümbüllü Mescidi odası ise toprak damın üzeri sonrada çatı ile örtülmüştür (Bozkurt 2016: 205). Ürgüp evlerinin çoğunda zemin kat tavanı, yağım sisteminden dolayı taş tonozludur. Ahşap kirişli örnekler ise oldukça az görülmektedir. Üst kat tavanları ise tamamen ahşap kirişlidir. Yörede ahşap az olduğu için kısıtlı kullanıldığı

görülmektedir (Kalaycı, 2006: 1984). Büyükincirli'de ise tek katlı yapılar Ürgüp evlerinin üst katları gibi ahşap kirişli tavana sahiptir.

Güneydoğu Anadolu'da yer alan Diyarbakır Bozpınar köyündeki evlerde ahşap tavanların kirişlemesi alttandır(Aksoy, 2009: 56). Bu bakımdan Büyükincirli köyünde yer alan 3 odayla da benzerlik gösterir. Adıyaman'da yer alan Hasan Erol'un Odasında yapının üzeri düz ahşap damlıdır. (Bayhan, 2003: 141). Tatargilin oda ve Şehrinin Ali'nin odası ile benzerdir. Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı Çilesiz köyünde yer alan Çetin Karaca'ya ait köy evi üzeri toprak üstü düz damla örtülüdür (Aksoy, 2009: 69).

Doğu Anadolu bölgesinde ise Elazığ evleri genel olarak çatılı olarak inşa edilmiştir. Ulukent, Aksaray ve Kızılay semtlerindeki evlerin ise önceden düz dam olduğu sonrada çatı ile örtüldüğü anlaşılmaktadır. Halen düz dam örtülü olarak Halit Bey konağı bulunmaktadır (Yünkül, 2005: 81).

3.5.Süsleme: Tatargilin odası, Şevkenin Hasan'ın odası ve Şehrinin Ali'nin odasında süsleme öğeleri bulunmamaktadır. Sadece Tatargilin oda ve Şevkenin Hasan'ın Odasında yüklüklerde yer alan lambalık ya da çiçeklik denilen kısımlar dolapları hareketlendirmiştir.

Beypazarı evleri de benzer şekilde aşırı süsleme öğesi bulundurmamaktadır. Daha çok yapılar ihtiyaca yönelik işlevsel olarak yapılmışlardır (Terzi, 2001: 65).

Konya Gökyurt'ta yer alan köy odalarından günümüze ulaşanlar oldukça sade, süslemeden uzak işleve dönük olarak inşa edilmiş yapılardır (Bozkurt, 2016: 209). Bu bakımdan Büyükincirli köyünde ki köy odaları ile oldukça benzer şekildedir.

4.SONUÇ

Köy odaları Türk konukseverliğini en iyi yansıtan yapılardan biridir. Bizlere kültürel değerlerimizi gösteren, gelenek ve göreneklerimizi yansıtan köy odaları Türk mimarisi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Anadolu mimarisinin en önemli örneklerinden olan köy odaları, bizlere halk mimarisinde kullanılan malzeme, teknikler bakımından ilgili önemli bilgiler sunmaktadır. Köy odalarında yapılan şaka ve oyunlar mimari dışında odaların Türk halk kültürü bakımından da önemli olduğunu göstermektedir.

İnsanların ilerleyen teknoloji sayesinde ulaşım, iletişim gibi sorunlardan tamamıyla kurtulması ile ve günümüz şartlarının değişmesinden köy odaları da etkilenmiştir. Günümüzde sayısı oldukça azalan ve önemini kaybeden bu yapılar, gerek bakımsızlık gerek yanlış kullanım sebebiyle çoğu yıkılmak üzeredir. Gereken hiçbir

çalışmanın yapılmaması sebebiyle de yapılar kaderine mahkûm edilmişlerdir. Anadolu'nun pek çok köyünde bulunan köy odaları, sanat tarihçiler kadar mimarlar ve Türk halk bilimciler tarafından da çalışılarak önemleri insanlara duyurulmalıdır.

5.KAYNAKÇA

AKOK, Mahmut. *Ankara'nın Eski Evleri*. Ankara: Ankara Etnografya Yayını, 1951.

AKSOY, Rojat. *Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Diyarbakır, Mardin, Urfa, Batman Geleneksel Köy Evleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2009.

ALTUN, Serpil. *Geleneksel Türk Evleri, kullanılan Yapı Malzemeleri, Yapı Elemanları ve Yapım Sistemler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 2008.

ATACAN, Erkan. *Geleneksel Gaziantep Evleri Plan ve Form Özellikleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1996.

BOZKURT, Tolga. *'Konya- Gökyurt Köy Odaları '*. Milli Folklor Dergisi, 28 (2016) 109.

BAYHAN, Ahmet Ali ve SALMAN Fikret, *Adıyaman İli ve İlçelerinde Yüzey Araştırmaları,* Adıyaman: 2003.

GÜLER, Ömer Faruk. *Kuşadası Cami- Kebir Mahallesi, Cephane ve Bahar Sokakta Yer Alan Sivil Mimariden Örnekler ve Bunların Turizm Amaçlı İşlevlendirilmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1996.

KALAYCI, M. Gökçe. *Geleneksel Ürgüp Konutları ve Dereler Mahallesi Koruma Geliştirme Önerisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2006.

KUBAN, Doğan. *Türk ''Hayat''lı Ev*. İstanbul: Mısırlı Matbaacılık, 1995.

KARAKUŞ, Ülkü Can. *Geleneksel Ahlat Evleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

KARPUZ, Haşim, *Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri*, 1984, Ankara.

KARPUZ, Haşim. *İç Anadolu Köy Odaları*, Meryem Eser, Ebru Bilget Fataha ve Gülseren Koyun (Editörler). 16. Ortaçağ- Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri. Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2012.

KARPUZ, Haşim. *Konya Köy Odalarının Kültür ve Sanat Değeri*, Oktay Aslanapa ve Ekmeleddin İhsanoğlu (Hazırlayanlar). Emin Bilgiç Hatıra Kitabı. Konya: Yıldız Matbaacılık (2000).

ÖZGÜNER, Orhan. *Köyde Mimari Doğu Karadeniz.* Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 1970.

ÖZYILMAZ, Havva. *Diyarbakır Geleneksel Konut Mimarisinde Morfolojik Analiz: Geleneksel Konutların Güncel Kullanımda Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, 2007.

TERZİ, Selahattin. *Beypazarı Evleri Mimari Özellikleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2001.

Yozgat İl Yıllığı (1991) *Yozgat 1991 İl Yıllığı,* Yozgat: Yozgat Valiliği.

YÜNKÜL, Ayşe. *Elazığ Evleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.